

ПАРТИСИПАТИВНІ МЕТОДИ Й ІНСТРУМЕНТИ ІНФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ

Рада Європи, відповідно до «Кодексу кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень», виділяє чотири рівні участі. До них належать інформація, консультації, діалог і партнерство.

Інформування — це найпростіша форма, яка мінімально залучає громадян до участі у прийнятті рішень. При цьому органи місцевої влади інформують громадян про ті рішення, які вже ними ухвалені. Часто-густо потік інформації є одностороннім, тобто він йде від представників влади до громадян без забезпечення зворотного зв'язку, тобто без надання можливості мешканцям коментувати ці рішення або брати іншу участь. Відповідно люди аж ніяк не можуть впливати на рішення, які хоча і стосуються їхнього життя, але прийняті без урахування їхніх думок. У таких умовах участь жителів у виконанні дій, які намічені владними рішеннями, буде пасивною, оскільки мешканці можуть не повністю розуміти, чому саме такі рішення прийняті та яких дій від них вимагає влада. І зовсім немає гарантії, що громадяни підтримуватимуть такі рішення й дії.

Не варто забувати, що перш ніж вимагати від людей якихось кроків, слід спочатку привернути їхню увагу, а потім викликати інтерес і бажання щось зробити.

Про це ще у 1896 р. говорив фахівець з реклами Елмер Левісон. Його формула AIDA (Attention – увага, Interest – зацікавлення, Desire – бажання, Action – дія) уже понад 100 років допомагає привернути увагу й заручитися підтримкою громадськості.

Зауважимо, що хоча інформування перебуває на нижньому рівні участі громадськості, воно є основою усіх більш складних форм залучення громадян до вирішення місцевих проблем. Адже без необхідних знань: фінансових, соціально-економічних, організаційно-правових, екологічних тощо – громадяни не можуть бути активними партнерами у процесі ухвалення рішень, які вимагають певного рівня компетенцій. Тому інформування громадян про їхні права, обов'язки та можливості є важливим першим кроком на шляху до широкої громадської участі.

Законодавство зобов'язує органи державної влади та місцевого самоврядування інформувати громадськість про свою діяльність. Закон України «Про інформацію» гарантує громадянам України безперешкодний доступ до відкритої інформації.

В органах місцевої влади створені підрозділи, які займаються інформаційною роботою, співпрацюючи із засобами масової інформації, неурядовими організаціями та громадянами.

Ці служби (інформаційні або інформаційно-аналітичні відділи/управління) застосовують звичний арсенал інструментів взаємодії зі ЗМІ та громадськістю, зокрема:

- проведення брифінгів та пресконференцій зі ЗМІ;
- випуск і поширення пресанонсів, пресрелізів, бюлетенів, оглядів, інформаційних збірників, експрес-інформації, буклетів, брошур, плакатів тощо;

- публікація статей та підготовка теле- й радіопередач;
- відповіді на запити і звернення громадян;
- презентації;
- інтерв'ю та коментарі;
- експертні колонки і статті;
- факти, кейси, дані;
- постери;
- пости в соцмережах;
- відеоролики успішних практик;
- організація інтерв'ю посадовців органів влади тощо.

Інформування як перший крок залучення громадськості буде ефективним за низки умов:

1. Якщо національним законодавством передбачено достатню можливість для участі громадян у процесі прийняття рішень, а керівництво зацікавлене співпрацювати з жителями громади.
2. Цільова аудиторія сегментована, тобто інформація, яка надається для прийняття рішень, є адресною, доступною для розуміння тих чи інших сегментів цільової аудиторії.
3. Представники громади обізнані про можливість брати участь у прийнятті рішень і довіряють рішенням, що ухвалює ОМС.
4. Жителі достатньо компетентні, щоб брати участь у прийнятті рішень, і мають необхідні знання та навички.

Серед менш розповсюджених партисипативних методів та інструментів інформування громадськості можна виділити такі:

- **Відкрита пресконференція.** Вона відрізняється від традиційної пресконференції тим, що проводиться не тільки для обмеженого кола журналістів, а і представників громадськості. Така практика існує в багатьох містах України, де щорічно відбувається відкрита пресконференція міського голови.
- **День відкритих дверей.** Це метод заохочення громадян відвідувати міську раду або громадську приймальню. Такий захід вимагає ретельного планування, але може принести чималу користь: посадовці розкажуть відвідувачам про те, чим займаються, а принагідно ще й дізнаються про думки громадян. День відкритих дверей може оголосити або міськвиконком, або якась його служба.
- **Розсилання електронних листів.** З поліпшенням доступу до інтернету це стало хорошим інструментом для оперативного поширення інформації серед великої кількості людей. Можна розсилати листи за допомогою звичної поштової програми, якщо отримувачів небагато, або використовувати сервіси для масового розсилання.
- **Техніка «запитання – відповіді»** полягає у підготовці 2-4 сторінок інформації формату А4 у вигляді запитань і відповідей, яку можна розмістити на інформаційних стендах, у інформаційному центрі, інтернеті тощо. Завжди є тема, про яку мешканці погано інформовані і тому ставлять багато подібних запитань. Не одержавши відповіді, вони роблять помилкові висновки, що переростають у чутки та плітки. Це може призвести до посилення напруги серед громадськості, зменшення довіри до місцевої влади.

Існують способи активного одержання потрібної інформації, які регламентовані Законом України «Про інформацію» (ст. 32). У ньому передбачено механізм подання письмового звернення-запиту двох видів:

1. Інформаційний запит щодо доступу до офіційних документів. Це звернення з вимогою про надання можливості ознайомлення з офіційними документами;

2. Запит щодо надання письмової або усної інформації. Це звернення з вимогою надати письмову або усну інформацію про діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади України, їхніх посадових осіб з окремих питань.

Керівництво ОМС має збагнути, що лише поінформована та обізнана щодо місцевих проблем громада, яка усвідомлює необхідність спільного їхнього подолання, може мати чітку позицію та приймати виважені рішення щодо шляхів розв'язання цих проблем.

Таким чином, ефективне інформування жителів із залученням партисипативних методів та інструментів дасть змогу підвищити згуртованість громади, актуалізувати усвідомлення нею цінностей участі громадськості, закріпити та поширити найкращі практики партисипативного врядування.

Створення матеріалу стало можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). ВБО «Інститут місцевого розвитку» реалізує проєкт «Громада – влада: діалог, довіра, дія» за підтримки проєкту USAID «Демократичне врядування у Східній Україні».